REGERINGSKANSLIET

Remiss

2012-07-05 S2012/4828/FST

Socialdepartementet

Enheten för familj och sociala tjänster
Kansliråd Karin Stillerud
Telefon 08-405 34 17
E-post karin.stillerud@social.ministry.se

STOCKHOLMS STAD
Kommunstyrelsen
Registraturet
Ink. 2012 -07- 11
Dnr: 001-1129/2012
Till: RVII

Ds 2012:26 Jobbstimulans i ekonomiskt bistånd m.m.

Remissinstanser:

1. Riksdagens ombudsmän (JO)
2. Kammarrätten i Stockholm
3. Kammarrätten i Jönköping
4. Förvaltningsrätten i Malmö
5. Förvaltningsrätten i Karlstad
6. Domstolsverket
7. Försäkringskassan
8. Socialstyrelsen
9. Myndigheten för handikappolitisk samordning, Handisam
10. Barnombudsmannen
11. Statskontoret
12. Ungdomsstyrelsen
13. Arbetsförmedlingen
14. Diskrimineringsombudsmannen
15. Institutet för social forskning vid Stockholms universitet, SOFI
16. UCLS Uppsala Center for Labor Studies
17. Malmö Högskola
18. Institutionen för socialt arbete vid Linnéuniversitetet
19. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU

20. Askersunds kommun
21. Bollebygds kommun
22. Botkyrka kommun
23. Dorotea kommun
24. Gnosjö kommun
25. Gotlands kommun
26. Gullspångs kommun
27. Göteborgs kommun
28. Haparanda kommun
29. Hofors kommun

30. Malmö kommun
31. Mörbylånga kommun
32. Nässjö kommun
33. Ragunda kommun
34. Simrishamns kommun
35. Stenungsunds kommun
36. Stockholms kommun
37. Södertälje kommun
38. Timrå kommun
39. Uppsala kommun
40. Umeå kommun
41. Vännäs kommun
42. Åtvidabergs kommun
43. Övertorneå kommun

44. Sveriges Kommuner och Landsting
45. Samordningsförbundet i Kalmar län
46. Samordningsförbundet Mölndal, Partille, Härryda och Lerum
47. Akademikerförbundet SSR
48. Vision
49. Sveriges förenade studentkårer
50. Föreningen Sveriges socialchefer
51. Nätverket mot socialt utanförskap
52. Rainbow Sweden

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet
senast den 15 oktober 2012.
Vi ser helst att ni **endast skickar dem i elektronisk form** och då både i word- och pdf-format.
Remissvaren ska skickas till följande e-postadresser:
registrator@social.ministry.se och s.fst@social.ministry.se

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Frågor kring remissen besvaras av Karin Stillerud, Socialdepartementet, telefon 08–405 34 17.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens broschyr "Svara på remiss. Hur och varför?" Broschyren kan beställas från Regeringskansliet, Information Rosenbad, 103 33 Stockholm eller hämtas från nätet: www.regeringen.se Utredningens betänkande finns tillgängligt på regeringens hemsida.

Tarja Birkoff

Ämnesråd
Vik. enhetschef

Kopia till

Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm

Ds 2012:26

Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m.m.

REGERINGSKANSLIET

Socialdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss – hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss. Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på http://www.regeringen.se/

Tryckt av Elanders Sverige AB
Stockholm 2012

ISBN 978-91-38-23766-3
ISSN 0284-6012

Innehåll

Förord **9**

1 Promemorians huvudsakliga innehåll **11**

2 Författningsförslag **13**

2.1 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) 13

3 Ärendet och dess beredning **17**

Del 1 ..... **19**

4 Ekonomiskt bistånd i dag **21**

4.1 Vad är ekonomiskt bistånd? 21

4.2 Historisk utveckling 21

4.3 Regleringen av ekonomiskt bistånd 22
4.3.1 Socialtjänstlagen 22
4.3.2 Socialstyrelsens allmänna råd m.m. 23

4.4 Regler om undantag för inkomst och tillgångar i annan lagstiftning 24

4.5 Det ekonomiska biståndets omfattning 25

4.6 Orsaker till behov av ekonomiskt bistånd 25
4.7 Särskilt om unga och ekonomiskt bistånd 26
4.8 Handläggning av frågor om ekonomiskt bistånd 27

5 Stärkta drivkrafter för arbete 29

5.1 Något om kunskapsläget 29
5.2 Tidigare förslag om förvärvsstimulans 32
5.3 Kommunala initiativ 34

6 Internationell utblick 35

6.1 Finland 36
6.2 Danmark 40
6.3 Storbritannien 41
6.4 Nederländerna 41
6.5 Frankrike 42
6.6 Tyskland 42

7 Utgångspunkter för en reform 43

7.1 Uppdraget 43
7.2 Skäl för en förändring 43
7.3 Det ekonomiska biståndets konstruktion 44
7.4 Marginaleffekter och drivkrafter för personer med ekonomiskt bistånd 45
7.5 Ekonomiskt bistånd – försörjningsstöd 47

8 Modeller för att beakta del av inkomst ... 49

8.1 Inledning ... 49

8.2 Andel av arbetsinkomsten ... 51

8.3 Upp till ett visst bestämt belopp ... 53

8.4 Ett visst belopp per arbetad timme ... 54

8.5 Villkor och begränsningar ... 54
8.5.1 Ett tak för hur stor inkomst som inte beaktas ... 55
8.5.2 Bedömning av behov och beräkning av stöd i två steg ... 55
8.5.3 Tidigare behov av stöd ett villkor ... 56
8.5.4 Begränsning framåt i tiden som villkor ... 57
8.5.5 Förändrat arbetsutbud som villkor ... 57

9 Överväganden och förslag ... 59

9.1 Endast 75 procent av arbetsinkomsten ska beaktas för den som är beroende av bistånd ... 59
9.1.1 Inledning ... 59
9.1.2 Jobbstimulansens syfte ... 60
9.1.3 En modell för minskade marginaleffekter ... 60
9.1.4 Villkor och begränsningar ... 61

9.2 En bestämmelse för att endast beakta 75 procent av arbetsinkomsten ... 63
9.2.1 En bestämmelse om en jobbstimulans ... 63
9.2.2 Vilka inkomster ska omfattas? ... 64
9.2.3 Beräkning av bistånd ... 64

9.3 Genomförande och uppföljning ... 66

10 Konsekvenser och finansiering ... 69

10.1 Konsekvenser av förslagen ... 70

10.1.1 Konsekvenser för biståndsmottagarna 70
10.1.2 Konsekvenser för kommunerna 72
10.1.3 Konsekvenser för staten 73
10.1.4 Övriga konsekvenser 74
10.1.5 Ikraftträdande 75

10.2 Finansiering av förslagen 75

Del 2 77

11 Kommunala aktiviteter för kompetenshöjning för personer med försörjningsstöd 79

11.1 Arbetsmarknadspolitikens roll 79

11.2 Regleringen i socialtjänstlagen 80

11.3 Bakgrund till nuvarande regler 81

11.4 Kommunala arbetsmarknadsinsatser 83

12 Anvisning till kompetenshöjande aktivitet i praktiken 85

12.1 Socialstyrelsens rapport 85

12.2 Erfarenheter från tillsyn 87

12.3 Statskontorets uppdrag 88

12.4 En forskningsöversikt 89

13 Överväganden och förslag 91

13.1 Ingen åldersgräns för kommunala arbetsmarknadsinsatser 91
13.1.1 Inledning 92
13.1.2 Behov av förändring 92

13.1.3 Praktik eller kompetenshöjande verksamhet för personer med försörjningsstöd oavsett ålder 93

14 Konsekvenser 95

15 Författningskommentar 97

15.1 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) 97

Förord

I budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1 utgiftsområde 9) aviserade regeringen en förändring av beräkningen av försörjningsstöd så att endast en del av arbetsinkomsten påverkar bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Syftet med förändringen är att minska marginaleffekterna vid arbete. I vårpropositionen (prop. 2011/12:100) angav regeringen att den överväger att stärka kommunernas möjlighet att ställa samma krav på deltagande i praktik och kompetenshöjande verksamhet på personer med försörjningsstöd oavsett ålder.

I denna promemoria redovisas förslag till en sådan förändring av rätten till ekonomiskt bistånd. Den innehåller också förslag till förändrade regler för kommunernas möjligheter att anvisa personer 25 år eller äldre till praktik och kompetenshöjande verksamhet. Promemorian har utarbetats inom Regeringskansliet av en arbetsgrupp med företrädare för Socialdepartementet och Finansdepartementet.

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I denna promemoria behandlas i del 1 frågor som rör en förändring av hur ekonomiskt bistånd beräknas i syfte att minska marginaleffekterna vid arbete, en s.k. jobbstimulans. I del 2 behandlas frågor som rör kommunernas möjlighet att ställa krav på att den som får försörjningsstöd ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

I budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1) utgiftsområde 9 aviserade regeringen att den avsåg att förändra beräkningen av försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd) så att endast en del av arbetsinkomsten påverkar bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Ett av regeringens övergripande mål är att få fler personer i arbete och minska utanförskapet och därmed öka förmågan till självförsörjning. Det är därför viktigt att det blir mer lönsamt för biståndsmottagare att ta tillfälliga jobb och utöka sin arbetstid.

I promemorian förslås att den som fått försörjningsstöd under 6 månader och har inkomster av anställning därefter under 2 år, om han eller hon har behov av ekonomiskt bistånd, ska ha rätt till bistånd beräknat med utgångspunkt från 75 procent av dessa inkomster, en s.k. jobbstimulans.

Kommunerna har behov av kunskapsstöd i form av information för att på ett rättssäkert sätt kunna tillämpa de nya reglerna för beräkning av bistånd och Socialstyrelsen föreslås ta fram och tillhandahålla den information som kommunerna behöver för att implementera de nya reglerna.

Den föreslagna jobbstimulansen innebär en delvis förändrad syn på det ekonomiska biståndet som det yttersta skyddsnätet. Effekterna av en sådan förändring bör bli föremål för uppföljning och utvärdering genom Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering(IFAU) eller annan lämplig myndighet.

Kostnaderna för en jobbstimulans uppskattas till 200 miljoner kronor.

Regeringen meddelade i vårpropositionen (prop. 2011/12:100) att den överväger att stärka kommunernas möjlighet att ställa samma krav på deltagande i kompetenshöjande insatser på personer med försörjningsstöd över 25 år som för dem under 25 år.

En stor del av dem som uppbär försörjningsstöd gör det på grund av att de saknar arbete (38 procent 2010). Målsättningen med det sociala arbetet för personer med ekonomiskt bistånd är därför i de flesta fall att på olika sätt öka möjligheterna för dessa att få ett arbete. Socialtjänstens arbete samverkar därför med arbetsmarknadspolitiken.

Personer med långvarigt behov av försörjningsstöd finns i dag i alla åldersgrupper. Behovet av praktik och andra kompetenshöjande insatser skiljer sig därför inte åt med hänsyn till stödtagarnas ålder. Kommunernas möjlighet att anordna arbetsmarknadsverksamhet för personer som får försörjningsstöd och ställa krav på deltagande för rätt till sådant stöd bör därför inte heller skilja sig åt med hänsyn till sökandenas ålder. Kravet på särskilda skäl för att begära att personer som är 25 år eller äldre ska delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet för att få försörjningsstöd ska inte längre gälla. Socialnämnden ska få begära att alla som uppbär försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet i kommunal regi om den enskilde inte har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.